

**III.«2010 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ»
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԳԾՈՎ ՈՐՈՇ
ՀԻՄՆԱՐԱՐ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԾԱՆՈՒՄ**

1. Վիճակագրությանը վերաբերող իրավական դաշտի բարելավում

1.1. Ի կատարումն «Պետական վիճակագրության մասին» ՀՀ օրենքի հոդված 11-ի 7-րդ մասով սահմանված պահանջի, Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրության պետական խորհրդի 2010թ. մարտի 23-ի թիվ 07-Ա որոշմամբ հաստատվել և ՀՀ Ազգային ժողով է ներկայացվել «Հայաստանի Հանրապետության 2007-2009 թվականների պետական վիճակագրական աշխատանքների եռամյա ծրագրի կատարման հաշվետվությունը» (տես նաև՝ <http://www.armstat.am/am/?nid=333>):

Հաշվետվությունն արտացոլում է «Հայաստանի Հանրապետության 2007-2009 թվականների պետական վիճակագրական աշխատանքների եռամյա ծրագրի մասին» ՀՀ օրենքով (ընդունված՝ ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 17 նոյեմբերի 2009թ., հրապարակված է՝ ՀՀ Պաշտոնական տեղեկագիր թիվ 64 (730), 16.12.2009թ.) սահմանված պետական վիճակագրական գործունեության հիմնական ուղղությունների իրագործման կատարողականը:

1.2.«Պետական վիճակագրության մասին» ՀՀ օրենքում ամրագրված դրույթներին համապատասխանեցման նկատառումից ելնելով, 2010թ. ընթացքում շարունակվել են մի շարք օրենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքները: Մասնավորապես՝ կազմակերպությունների կողմից իրականացվող գործունեության տեսակների՝ ՏԳ-ՏՀԴ-ով սահմանված գործունեության տեսակներին համապատասխանեցման, և ըստ այդմ, դասակարգչի սկզբունքների ու մոտեցումների կիրառման միասնականության ապահովման նկատառումներով պայմանավորված, ՀՀ կառավարության մի շարք որոշումներով հաստատվող՝ պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններին և/կամ դրանց կողմից իրականացվող գործունեության տեսակներին առնչվող նախագծերում նշված (թվարկված) գործունեության տեսակները ՀՀ ԱՎԾ առաջարկությամբ խմբավորվել են համաձայն ՏԳ-ՏՀԴ-ի:

Վիճակագրության բնագավառը կարգավորող ենթաօրենսդրական դաշտի կատարելագործման, ամբողջացման և օրենսդրության մեջ տեղի ունեցած փոփոխություններին համապատասխանեցման նկատառումներով պայմանավորված, ՀՀ ՎՊԽ կողմից, մասնավորապես, հաստատվել են հետևյալ նորմատիվ իրավական ակտերը.

ա/ ՀՀ ՎՊԽ 2010թ. փետրվարի 17-ի «Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրության պետական խորհրդի 2002 թվականի հուլիսի 26-ի թիվ 110-Ն («Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության աշխատակազմ պետական կառավարչական հիմնարկ ստեղծելու, Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության կանոնադրությունը և աշխատակազմի կառուցվածքը հաստատելու մասին») որոշման մեջ լրացում և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ 09-Ն որոշում:

Որոշման ընդունման նպատակահարմարությունը պայմանավորված էր կանոնադրության որոշ դրույթների հստակեցման ու կատարելագործման, մասնավորապես «Գանձապետական համակարգի մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ հոդվածի կատարման ապահովման անհրաժեշտությամբ:

բ/ ՀՀ ՎՊԽ 2010թ. մայիսի 12-ի «Վիճակագրական տեղեկություններ տրամադրողների կողմից էլեկտրոնային փոստով վիճակագրական փաստաթղթերի Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայություն ներկայացման կարգը և համաձայնագրի օրինակելի ձևը հաստատելու մասին» թիվ 12-Ն որոշում:

Սույն որոշման ընդունման անհրաժեշտությունը բխում է ինչպես պաշտոնական վիճակագրության սկզբունքներից (Եվրոպական վիճակագրության նորմերի կոդեքսի 9-րդ՝ «Ռեսպոնդենտների ծանրաբեռնվածության չափավորություն» սկզբունք), այնպես էլ «Պետական վիճակագրության մասին» ՀՀ օրենքից:

2. Տարածքային (ռեգիոնալ) վիճակագրության զարգացում

Շարունակվել է ՀՀ ԱՎԾ աշխատակազմի մարզային գործակալությունների մեթոդաբանական կարողությունների ամրապնդման գործընթացը: Տարածքային (ռեգիոնալ) վիճակագրության արդյունավետության բարձրացման, վիճակագրության վարման միջազգային չափանիշներին իրազեկ լինելու նպատակով, մարզային գործակալությունների համար կազմակերպվել են սեմինարներ և խորհրդակցություններ:

Եվրամիության «Թայեքս» գործիքի ներքո ՀՀ ԱՎԾ-ն Եվրամիության «Վիճակագրության համար տարածքային միավորների ընդհանրական դասակարգիչ (NUTS) հիմնելու վերաբերյալ» կանոնակարգի (Regulation (EC) N0 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 “ On the establishment of a common classification of territorial units for statistics (NUTS)”) հիմնական մեթոդական երաշխավորություններին ու սկզբունքներին համապատասխան և Դանիայի վիճակագրական ծառայության մեթոդական օժանդակությամբ մշակել է «Վիճակագրության համար տարածքային միավորների Հայաստանի դասակարգիչ»-ը:

Դասակարգիչը հաստատվել է ՀՀ ՎՊԽ 25.01.2010թ, թիվ 01-Ն որոշմամբ ու հրապարակվել ՀՀ Գերատեսչական նորմատիվ ակտերի տեղեկագրում (թիվ 7(359), 15.03.2010թ.) և տեղադրվել է նաև ՀՀ ԱՎԾ պաշտոնական կայքէջում՝ «Դասակարգիչներ և մեթոդաբանություն» մասում:

Շարունակվում են ՀՀ մարզերի կտրվածքով վիճակագրական ցուցանիշների բազայի ձևավորման աշխատանքները:

ՀՀ ԱՎԾ ինտերնետային կայքէջի «Տարածքային վիճակագրություն» բաժնի «Հայաստան» ենթաբաժնում քարտեզային և աղյուսակային պատկերմամբ զետեղվել են ՀՀ մարզերի և ք. Երևանի 2005-2009թ. վերաբերյալ եռալեզու (հայերեն, անգլերեն և ռուսերեն) վիճակագրական ամփոփ տեղեկատվությունը, իսկ «Հրապարակումներ» ենթաբաժնում՝ «Հայաստանի Հանրապետության մարզերը և քաղաք Երևանը թվերով, 2010» երկլեզու (հայերեն և անգլերեն)

վիճակագրական ժողովածուն, «Ատլաս. Հայաստանի Հանրապետությունը մարզերով, 2010» վիճակագրական էլեկտրոնային հրապարակումը, որում առաջին անգամ ՀՀ տարածքային վիճակագրության հիմնական ցուցանիշները հրապարակվել են նաև ըստ «Վիճակագրության համար տարածքային միավորների Հայաստանի դասակարգչի» ձևաչափի, ինչպես նաև 11 հրապարակումներ՝ ՀՀ յուրաքանչյուր մարզի և Երևան քաղաքի վերաբերյալ, որոնցում ներառված ցուցանիշների շրջանակը, նախորդ հրապարակումների համեմատ էականորեն ընդլայնվել է:

3. Մեթոդաբանական կարողությունների զարգացում, Նորմատիվ որոշումների գրանցում ՀՀ արդարադատության նախարարությունում

3.1. 2010թ. ընթացքում շարունակվել է ՀՀ ՎՊԽ նորմատիվ որոշումների, որպես գերատեսչական նորմատիվ ակտ՝ ՀՀ արդարադատության նախարարությունում պետական գրանցման գործընթացը: Գրանցվել են ընդհանուր թվով 62 նորմատիվ իրավական ակտեր, որոնցից՝ 56 վիճակագրական դիտարկման փաստաթղթեր ու դրանց լրացման հրահանգներ կամ դրանց փոփոխություններ ու լրացումներ (հավելված 1):

Վիճակագրական դիտարկման փաստաթղթերի առումով հարկ է նշել, որ 2010թ. ընթացքում հաստատված վիճակագրական դիտարկման փաստաթղթերը համապատասխանեցվել են նաև Տնտեսական գործունեության տեսակների Հայաստանի և Արտադրանքի դասակարգում ըստ գործունեության տեսակների դասակարգիչներով սահմանված սկզբունքներին և մոտեցումներին: Բացի այդ, վիճակագրական տեղեկություններ տրամադրողների՝ վիճակագրական հաշվետվություններով ծանրաբեռնվածության նվազեցման նկատառումներով պայմանավորված, փոփոխվել են պետական վիճակագրական մի շարք հաշվետվությունների ներկայացման ժամկետները և պարբերականությունը:

4. Մեթատվյալներ

ԱՄՀ վիճակագրական վարչությունը տարբեր երկրների վիճակագրական տեղեկատվության որակի, թափանցիկության, տվյալների համադրելիության ապահովման, միջազգային հանրությանը դրանց օգտագործման ավելի լայն հնարավորությունների ընձեռնման, կիրառվող մեթոդաբանության և դրա հետագա զարգացման ծրագրերին տեղեկացնելու նպատակով, հիմնել է Տվյալների տարածման ընդհանուր համակարգ՝ ՏՏԸՀ (1997թ. դեկտեմբեր) և Տվյալների տարածման հատուկ ստանդարտ՝ ՏՏՀՍ (1996թ. մարտ): Թվարկվածներից ՏՏԸՀ-ին Հայաստանի Հանրապետությունն անդամագրվել է դեռևս 2001թ. մարտի 29-ին:

ՀՀ ԱՎԾ, ՀՀ ֆինանսների նախարարության ու ՀՀ կենտրոնական բանկի մասնագետների կողմից իրականացված համատեղ աշխատանքների արդյունքում, 2003թ. նոյեմբերի 7-ին Հայաստանի Հանրապետությունն անդամակցեց ՏՏՀՍ-ին (դառնալով այդ ստանդարտին անդամագրվող 54-րդ երկիրը), կատարելով կարևոր քայլ՝ ուղղված երկրի վիճակագրական

համակարգի համապատասխանեցմանը վիճակագրության ոլորտում միջազգային կարևոր ստանդարտներից մեկին:

SSՀՄ-ն պարունակում է մշտական պահպանման խիստ պահանջներ, ինչի վերաբերյալ տեղեկատվությունը հրապարակայնորեն առկա է ԱՄՀ Ստանդարտների տարածման տեղեկագրում՝ <http://dsbb.imf.org/Applications/web/dsbbhome/> : Ստանդարտների տարածման տեղեկագիրը ներկայումս ներառում է համապարփակ փաստաթղթեր (մեթատվյալներ, ինչպես նաև դրանց համառոտ մեթոդաբանությունը) անգլերեն լեզվով SSՀՄ-ի տվյալների կատեգորիաների մասով Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական փորձառության վերաբերյալ, որը վկայակոչում է ՀՀ ԱՎԾ կողմից վարվող Ազգային ամփոփ տվյալների էջում ներառված երկրի արդիական տվյալները՝ <http://docs.armstat.am/nsdp/> : ՀՀ ԱՎԾ պաշտոնական կայքէջի «Դասակարգիչներ և մեթոդաբանություն» հատվածի «Մեթատվյալներ» ենթահատվածում գետեղված են նաև մեթատվյալների հայերեն և ռուսերեն տարբերակները:

SSՀՄ-ն ներառում է 21 խումբ ցուցանիշներ, որոնք ընդգրկված են իրական, դրամավարկային, ֆինանսական, արտաքին և սոցիալ-ժողովրդագրական հատվածներում: Այդ ցուցանիշների արդիականացումը իրականացվում է ամսական և եռամսյակային, իսկ մեթատվյալների և դրանց համառոտ մեթոդաբանության արդիականացումը՝ առնվազն տարեկան կտրվածքով: Տվյալների արդիականացման ժամկետները ներկայացված են ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության կողմից վարվող նախապես տարածման օրացույցի էջում՝ <http://docs.armstat.am/nsdp/arc/> :

2009թ. փետրվարի 10-ին ԱՄՀ պաշտոնական ինտերնետային կայքում (<http://www.imf.org/external/np/rosc/rosc.asp>) գետեղվել է Հայաստանի վերաբերյալ ԱՄՀ Ստանդարտների և կոդերի պահպանման գեկույցը, որը ներառում է տվյալների որակի գնահատման ձևաչափի օգտագործմամբ մանրամասն գնահատումը: